

TU - RAC

รับที่...1154... พ.ศ. ...2567.....

วันที่.....30..... เม.ย. ...2567.....

เวลา.....14.16 น.

ที่ ศร ๐๐๑๒.๑ / ก ๗๐

สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ
ถนนแจ้งวัฒนะ กทม. ๑๐๒๑๐

๘๙ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญชวนยื่นเอกสารข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัย

เรียน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕” พร้อมตารางแสดงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรฯ จำนวน ๒๘ แผ่น
๒. ข้อปฏิบัติสำหรับที่ปรึกษาในการยื่นข้อเสนอเพื่อดำเนินโครงการศึกษาวิจัยของสำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ จำนวน ๑ แผ่น

ด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนุญมีความประสงค์จะจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินโครงการศึกษาวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕” ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

คณะกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านได้ยื่นทะเบียนเป็นที่ปรึกษาไว้กับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษา กระทรวงการคลัง และเป็นผู้มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดการศึกษาวิจัยของสำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ จึงขอเชิญท่านยื่นข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัยดังกล่าว ซึ่งในการยื่นข้อเสนอโครงการ สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญได้จัดทำข้อปฏิบัติสำหรับที่ปรึกษาในการยื่นข้อเสนอโครงการ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ ทั้งนี้ ขอให้ท่านจัดทำเอกสารข้อเสนอโครงการ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาอีก ๔ ชุด โดยให้บรรจุเอกสารข้อเสนอโครงการดังกล่าวลงในซองเอกสารพร้อมจำหน่ายของถึงประธานกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕” ส่งไปยังกลุ่มงานพัสดุ สำนักบริหารกลาง ชั้น ๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐ ภายในวันศุกร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ โดยให้ใส่วงเล็บมุมของด้านล่างขวาว่า “ข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัย” หากมีข้อสงสัยหรือต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถสอบถามได้ที่ นางสาวรัฐณัฐวรรณ์ โพธิ์ชัย นักวิชาการศาลรัฐธรรมนุญชำนาญการ โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๗๖๘๑ หรือ ๐๙ ๖๐๐๘ ๖๓๑๖

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวทักษณกร ลิกชะไชย)

ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา

ประธานกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนากฎหมายรัฐธรรมนุญ

โทร ๐ ๒๑๔๑ ๗๖๘๑/โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๑๕

อีเมล research_occ2@hotmail.com

EJ 5263 9149 7 TH

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (Terms of reference)

เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

๑. หลักการและเหตุผล

ระบบเศรษฐกิจ หมายถึง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของหน่วยเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย บุคคลหรือสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างในทางเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจและพัฒนา ระบบเศรษฐกิจให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น^๑ การจำแนกระบบเศรษฐกิจในโลกแบ่งกว้าง จะแบ่งได้เป็น ๒ ชั้น คือ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และระบบสังคมนิยมแบบแท้ ๆ (หรืออาจรวมไปถึงระบบคอมมิวนิสต์)^๒ สำหรับการจำแนกระบบเศรษฐกิจแบบละเอียด โดยทั่วไปนิยมแบ่งระบบเศรษฐกิจออกเป็น ๔ ระบบ ดังนี้

๑. ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ (Communism) ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ เป็นระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งปัจจัยการผลิตทุกชนิด เอกชนไม่มีกรรมสิทธิ์ ตลอดจนเสรีภาพที่จะเลือกใช้ปัจจัยการผลิตได้ รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการและทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรต่างๆ หน่วยธุรกิจและครัวเรือนจะผลิตและบริโภคตามคำสั่งของรัฐ กลไกราคาไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา พื้นฐานทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจกระทำโดยรัฐบาลจะมีลักษณะเด่นอยู่ที่การรวม อำนาจทุกอย่างไว้ที่ส่วนกลาง ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ จุดเด่นของระบบเศรษฐกิจแบบ คอมมิวนิสต์ก็คือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางฐานะและรายได้ของบุคคลในสังคม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจนี้เอกชนจะทำการผลิตและบริโภคตามคำสั่งของรัฐ ผลผลิตที่ผลิตขึ้นมาจะถูกนำส่งเข้า ส่วนกลาง และรัฐจะเป็นผู้จัดสรรหรือแบ่งปันสินค้าและบริการดังกล่าวให้ประชาชนแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการได้เปรียบหรือเสียเปรียบ ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ประชาชนไม่มีเสรีภาพ ที่จะผลิตหรือบริโภคอะไรได้ตามใจเพราะจะถูกบังคับหรือสั่งการจากรัฐ สินค้ามีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ผลิตขาดแรงจูงใจ และการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอาจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจาก รัฐบาลไม่สามารถที่จะมีข่าวสารที่สมบูรณ์ในทุก ๆ เรื่อง

๒. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นระบบเศรษฐกิจที่เปิด โอกาสให้บุคคลทั่วไปเลือกตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามความสามารถและโอกาสของตน โดยอาศัยตลาดและราคาในการเลือก โดยรัฐหรือเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมีบทบาทเกี่ยวข้องกับน้อยมาก ลักษณะ สำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ได้แก่ ทรัพย์สินและปัจจัยการผลิตเป็นของเอกชน เอกชน เป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยผ่านกลไกราคาและมีกำไรเป็นแรงจูงใจ มีการแข่งขันเป็นรากฐานของ ระบบเศรษฐกิจ รัฐไม่เข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจ มีบทบาทเพียงการรักษาความสงบเรียบร้อย ความ ยุติธรรม ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม คือ ประชาชนสามารถใช้ความรู้ความสามารถ โอกาส ความคิดริเริ่มของตนในการผลิตและบริโภคเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนได้อย่างเต็มที่ ข้อเสียของระบบ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม คือ จากความสามารถและโอกาสของบุคคลที่แตกต่างกัน ทำให้มีระดับรายได้แตกต่างกัน

^๑ <http://mosszyuei.blogspot.com/>

^๒ <https://lawreform.go.th/uploads/files/๑๕๘๘๓๓๔๔๘๑๘-๘๘ddp-bc1๐๐.pdf>, เศรษฐศาสตร์และกฎหมายขั้นพื้นฐาน : ตอนที่ ๑ ตลาด-กลไกตลาด และการแข่งขัน

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

กมลชนก กมล รัตนา

งที่ส่งมด้วย ๑

นำไปสู่ปัญหาการกระจายรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน ส่วนการผลิตในระบบทุนนิยมเป็นที่มาของการแข่งขันกันผลิต นำไปสู่การทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติจนกลายเป็นปัญหาของโลก ในปัจจุบันประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ สิงคโปร์

๓. ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม เป็นระบบเศรษฐกิจที่รัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต วางแผนและควบคุมการผลิตบางประเภท โดยเฉพาะการผลิตที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชน เช่น การสาธารณสุข โภค ต่างๆ สถาบันการเงิน ป่าไม้ เอกชนถูกจำกัดเสรีภาพในกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะส่วนที่เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม ดำเนินการได้เพียงอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมขนาดเล็ก ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกต่างด้านฐานะระหว่างคนรวยและคนจนลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ได้แก่ รัฐคุมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกรูปแบบ ไม่มีการแข่งขันเกิดขึ้น รัฐสั่งการผลิตคนเดียว มีการวางแผนจากส่วนกลาง ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คือ สร้างความเสมอภาคด้านฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลในสังคม ประชาชนได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลกลางโดยเท่าเทียมกันและสามารถกำหนดนโยบายเป้าหมายตามที่รัฐบาลกลางต้องการได้ ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คือ ประชาชนขาดแรงจูงใจในการทำงาน เศรษฐกิจของประเทศอาจเผชิญวิกฤติหากรัฐกำหนดความต้องการผิดพลาดและการไม่มีระบบแข่งขันแบบทุนนิยมทำให้ไม่มีการพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ ประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม เช่น เกาหลี ลาว เวียดนาม

๔. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม ระบบเศรษฐกิจแบบผสม เป็นระบบเศรษฐกิจที่ผสมระหว่างระบบทุนนิยมกับสังคมนิยม มีรัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหรือควบคุมการผลิตขนาดใหญ่ แต่ปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่เป็นของเอกชน การกำหนดราคาขึ้นกับกลไกแห่งราคาของตลาด ลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบผสม ได้แก่ เอกชนมีเสรีภาพ มีการแข่งขัน แต่รัฐอาจแทรกแซง การผลิตได้บ้าง รัฐดำเนินกิจการบางอย่างในรูปของรัฐวิสาหกิจ เช่น สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า ประปา) และมีการวางแผนจากส่วนกลางและมีสวัสดิการจากรัฐประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม เช่น ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน กัมพูชา พม่า เป็นต้น^๓

ดังนั้น การจะวิเคราะห์ว่าระบบเศรษฐกิจของประเทศมีลักษณะใด จึงต้องพิจารณาใน ๒ ส่วน คือ (๑) เสรีภาพของเอกชนในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ (๒) ความสามารถของรัฐในการเข้ามาแทรกแซงการดำเนินกิจกรรมเหล่านั้น โดยในปัจจุบันไม่มีระบบเศรษฐกิจของประเทศใดที่เป็นทุนนิยม ๑๐๐% หรือสังคมนิยม ๑๐๐% แม้แต่ระบบเศรษฐกิจของรัฐที่ประกาศตนเป็นคอมมิวนิสต์ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน หรือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ก็ล้วนมีลักษณะความเป็นทุนนิยมปะปนอยู่ในระบบบางส่วน ประเทศส่วนใหญ่ในโลกนี้จึงใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม ซึ่งจะแตกต่างกันเพียงแค่ว่าจะเอนเอียงไปทางลักษณะทุนนิยมหรือสังคมนิยมมากกว่ากัน ดังนั้น ลักษณะเด่นของระบบเศรษฐกิจแบบผสม คือ ภาคเอกชนมีเสรีภาพเต็มที่ในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสามารถถือครองปัจจัยทางการผลิตได้อย่างเสรี แต่รัฐก็สามารถเข้าแทรกแซงการแข่งขันหรือการทำงานของกลไกตลาดได้เมื่อมีเหตุจำเป็น ทั้งนี้ “เหตุจำเป็น” ที่รัฐจะสามารถเข้าแทรกแซงได้คืออะไร จะแตกต่างกันไปตามแต่มุมมอง วัฒนธรรมและค่านิยมของแต่ละประเทศ^๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน เช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐ ตามหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งแนวนโยบายแห่งรัฐหมายถึงแนวทางในการบริหารงานของรัฐที่ใช้เป็นหลักฐานในการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหาร

^๓ <http://mosszyeuei.blogspot.com/>

^๔ <https://lawreform.go.th/uploads/files/๑๕๘๙๓๔๔๙๑๘-๘๘ddp-๖c1๐๐.pdf> ,เศรษฐศาสตร์และกฎหมายขั้นพื้นฐาน : ตอนที่ ๑ ตลาด-กลไกตลาด และการแข่งขัน

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

ศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ วัฒนศิริ

ราชการแผ่นดิน โดยรัฐบาลทุกรัฐบาลต้องใช้ยึดถือและปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว^๔ โดยที่รัฐ (state) กับ รัฐบาล (government) นั้น เป็นสิ่งที่ต้องแยกออกจากกัน เนื่องจากรัฐบาลเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของรัฐเท่านั้น ดังนั้น นโยบายของรัฐกับนโยบายของรัฐบาลย่อมมีพื้นฐานและที่มาที่แตกต่างกัน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับแนวนโยบายทางเศรษฐกิจไว้ในมาตรา ๗๕

“มาตรา ๗๕ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและของประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ”

หลักการห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชนตามรัฐธรรมนูญ^๕

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักการห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชนตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีผลบังคับอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในประเทศไทยมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕ โดยมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ” ส่วนบทบัญญัติในมาตรา ๗๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ”^๖ หลักเกณฑ์ในเรื่องการห้ามรัฐเข้าไปประกอบกิจกรรมในทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน กล่าวเฉพาะในเรื่องหลักเกณฑ์การห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจในลักษณะที่เป็นการแข่งขันกับเอกชนที่ปรากฏครั้งแรกในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ นั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติเนื้อหาไว้ในมาตรา ๘๗ ดังต่อไปนี้

“มาตรา ๘๗ รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ค้ำครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค”

^๔ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ,จารุวรรณ สุขมาลพงษ์,หน้า ๑

^๕ ปดท.กับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ State and Their Prohibiting to Conduct Business: A Case Study of the PTT Group Purchase of GLOW and the Café Amazon Shares,สุรพล นิตติโรพจน์,บทความวิชาการ วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ ๒๕๖๒

^๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕ วรรคสอง

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศใช้บังคับมาระยะหนึ่ง ก็มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อันเป็นเหตุให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้น โดยรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ยังคงเดินตามแนวทางหลักของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในเรื่องหลักการห้ามมิให้รัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน โดยได้มีการปรับปรุงถ้อยคำของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น และได้บัญญัติไว้ในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ มาตรา ๘๔(๑) ดังต่อไปนี้

“มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจและต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค”

ในเวลาต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หลักการในเรื่องการห้ามการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชนก็มีการปรับปรุงเล็กน้อยให้กระชับมากขึ้น และเพิ่มข้อยกเว้นบางประการ ดังที่บัญญัติไว้ในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ในบทบัญญัติมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ดังที่กล่าวมาข้างต้น

บทบัญญัติในวรรคสองของมาตรา ๗๕ ในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้เองที่เป็นที่มาของข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการขยายตัวของกลุ่มบริษัท ปตท. ที่จะขยายการลงทุนเข้าไปในการประกอบกิจการพลังงานไฟฟ้า และการประกอบธุรกิจร้านกาแฟ อเมซอน อันเป็นประเด็นที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในสังคมอยู่ในขณะนี้^๖ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในปี ๒๕๖๑ หลังจากที “นายกรณ์ จาติกวณิช อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (พ.ศ.๒๕๖๑) และประธานนโยบายพรรคประชาธิปัตย์ เดินสายยื่นหนังสือคัดค้านการเข้าซื้อกิจการไฟฟ้าบริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) หรือ GLOW ของ GPSC ซึ่งเป็นบริษัทลูกของ ปตท. และการที่ ปตท.เข้ามาทำธุรกิจกาแฟอเมซอนแข่งกับเอกชน ว่าอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕ จนทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในแวดวงคนพลังงานในวงกว้างที่แสดงความเห็นต่างจากนายกรณ์ฯ อาทิ นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ อดีตประธานกรรมการ (บอร์ด) บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) โพสต์ผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัว “Piyasvasti Amranand” สั้นๆ พร้อมลงภาพประกอบที่เป็นโลโก้กาแฟ อเมซอน ของปตท. และ Puff & Pie ของการบินไทย ว่า “ถ้า ปตท. ขายกาแฟอเมซอน ขัดรัฐธรรมนูญ Puff & Pie ของการบินไทยก็ขัดด้วย ยื่นฟ้องให้หมดเลยสิครับ” อีกคนคือ นายมนูญ ศิริวรรณ หนึ่งในคณะกรรมการปฏิรูปประเทศพลังงาน และในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงาน ได้โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัว เมื่อวันที่ ๑๕ ก.ย. ๒๕๖๑ โดยใช้ชื่อเรื่องว่า “ปตท. องค์กรโจทก์เยอะ” ให้ความเห็นว่า “กรณีกาแฟอเมซอนนั้น PTTOR กำลังยื่นขอจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีแผนที่จะกระจายหุ้นให้กับผู้ถือหุ้นรายย่อยมากกว่า ๕๐% ดังนั้น จะไม่มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจอีกเช่นกัน และย่อมไม่ถูกผูกมัดที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา ๗๕ ของรัฐธรรมนูญ “ผมก็ไม่เห็นเหตุผลว่าทำไมเราจะต้องหิบบกเหตุข้ออ้างในรัฐธรรมนูญมา กีดกันการประกอบการรายย่อยเหล่านี้ เพียงเพราะเห็นว่า ปตท.เป็นองค์กรที่ใหญ่เกินไปมีกำไรมากเกินไป หรือบางคนไม่พอใจในทุกอย่างที่ปตท.ทำ”^๗

^๖ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๖

^๗ ชาวพลังงานประจำวัน ,<https://dmf.go.th/public/list/data/detail/id/๑๑๖๑๐/menu/๕๔๓/page/๕>

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

พิพนธนา รณกุล

ในบริบทของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ที่เริ่มมีการประกาศรับรองโดยชัดแจ้ง โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีการบัญญัติรับรองสืบเนื่องมา โดยตลอดจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน องค์ประกอบที่สำคัญที่รัฐซึ่งประกาศตัวว่าใช้ระบบเศรษฐกิจแบบ ทุนนิยมเสรีจะต้องมีการยืนยันไว้ทั้งสามประการโดยครบถ้วนตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจนี้ ย่อมได้แก่^{๑๐}

๑. หลักการรับรองกรรมสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน (Private Property) ซึ่งในเรื่องนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ ได้บัญญัติรับรองไว้โดยชัดแจ้ง

๒. หลักการรับรองเสรีภาพในการประกอบการหรือเสรีภาพการประกอบอาชีพ (Freedom of Enterprise) ซึ่งมีบทบัญญัติมาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ รับรองไว้โดยชัดแจ้ง และ

๓. หลักการที่รัฐจะต้องทำให้กลไกของตลาดมีการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม (Competitive Market) ซึ่งเป็นกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ข้อถกเถียงในเรื่องการที่รัฐจะต้องไม่ประกอบกิจการทางเศรษฐกิจในลักษณะที่เป็น การแข่งขันกับเอกชน อันเป็นประเด็นของการศึกษานี้ มีที่มาจากหลักการในเรื่องตลาดเสรีหรือหลักการที่รัฐจะต้อง ทำให้กลไกของตลาดมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๕ วรรคสองแห่ง รัฐธรรมนูญ มีพัฒนาการที่สำคัญหลายประการมาในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในประวัติความเป็นมาของการกำหนดให้มีหลักการในเรื่องนี้ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักการ ทางเศรษฐกิจของประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี จึงต้องจำแนกประเด็นเกี่ยวกับวิวัฒนาการและ รายละเอียดของหลักการนี้ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดห้ามประกอบกิจการในทางเศรษฐกิจของรัฐในยุคสมัยปัจจุบัน ออกเป็นอีกประเด็นหนึ่งเป็นการเฉพาะ^{๑๑}

พัฒนาการของหลักการห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชน^{๑๒}

องค์ประกอบหลักประการที่สามของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ที่มีขึ้นต่อจาก หลักเกณฑ์ที่มีการรับรองคุ้มครองให้เอกชนสามารถถือกรรมสิทธิในทรัพย์สินได้ และสามารถนำทรัพย์สินนั้น ไปดำเนินกิจการอย่างใด ๆ ได้ตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมเพื่อประโยชน์ของตนเอง ก็คือหลักการที่รัฐจะต้องดูแล บริหารจัดการให้กลไกของตลาดดำเนินไปตามปกติ ซึ่งก็คือการทำให้อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) เป็นตัวกำหนดกลไกการผลิตและการแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิตได้

หลักการนี้เริ่มต้นจากการที่รัฐจะต้องคอยสอดส่องดูแลไม่ให้เอกชนรายใดรายหนึ่งมีอำนาจ ครอบงำเหนือตลาด จนสามารถกำหนดราคาของสินค้าในตลาดให้มีราคาขึ้นลงได้ตามความต้องการของตน อันเป็นการเอาเปรียบผู้ประกอบการเอกชนรายอื่นไม่ว่าจะเป็นโดยการกักตุนสินค้าอันเป็นผลทำให้ขาดแคลน สินค้าในตลาดจนราคาเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือการกำหนดราคาจำหน่ายสินค้าที่ต่ำกว่าราคาตลาดจนผิดปกติโดย อาศัยความเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ หรือการร่วมมือกันระหว่างผู้ผลิตที่มีกำลังการผลิตมาก เพื่อให้ราคาสินค้าสูงขึ้น หรือต่ำลงอย่างผิดปกติเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของตนในการแทรกแซงราคาตลาด และเครื่องมือในการที่รัฐ ใช้ในการดูแลรักษาตลาดให้เป็นตลาดเสรีก็ได้แก่กลไกทางกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์นี้ อาทิเช่น

^{๑๐} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๖

^{๑๑} ปดท.กับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ State and Their Prohibiting to Conduct Business: A Case Study of the PTT Group Purchase of GLOW and the Café Amazon Shares, สุรพล นิตติไกรพจน์, บทความวิชาการ วารสารสังคม วิจัยและพัฒนา ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ ๒๕๖๒

^{๑๒} ปดท.กับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ State and Their Prohibiting to Conduct Business: A Case Study of the PTT Group Purchase of GLOW and the Café Amazon Shares, สุรพล นิตติไกรพจน์, บทความวิชาการ วารสารสังคม วิจัยและพัฒนา ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ ๒๕๖๒

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล นิตติไกรพจน์

กฎหมายป้องกันการผูกขาดและกำหนดราคาสินค้า กฎหมายป้องกันการทุ่มตลาด กฎหมายว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าหรือบริการ หรือกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า ฯลฯ เป็นต้น หลักการในเรื่องการดูแลให้กลไกตลาดทำงานไปตามปกติ โดยต้องไม่มีผู้ใดมีอิทธิพลที่จะเข้ามาแทรกแซงตลาดได้ ซึ่งมุ่งไปสู่การกำกับดูแลมิให้เอกชนรายใดมีอำนาจครอบงำตลาดได้ค่อย ๆ ขยายขอบเขตและเปลี่ยนแปลงเป้าหมายจากการควบคุมดูแลเอกชนผู้ประกอบการไปสู่การควบคุมการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจของรัฐและพัฒนาไปสู่การห้ามมิให้รัฐเข้าประกอบการในกิจการทางเศรษฐกิจ เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งร้ายแรงของโลกที่เรียกว่า The Great Depression ในปี ค.ศ. ๑๙๒๙ - ๑๙๓๐ อันเป็นเหตุให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงขึ้นทั่วโลก และตามมาด้วยวิกฤตการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างร้ายแรงที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ค.ศ. ๑๙๓๙ - ๑๙๔๕) วิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดในทางเศรษฐกิจและสังคมเท่าที่มนุษยชาติเคยประสบมาในยุคปัจจุบันทั้งสองเรื่องส่งผลกระทบต่อบทบาทในทางเศรษฐกิจของรัฐอย่างมาก จนทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งเป็นที่มาของระบบการเมืองแบบเสรีนิยม (Liberalism) ที่เรียกร้องการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการทางเศรษฐกิจของรัฐ แต่จะปล่อยให้เอกชนซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิในทรัพย์สินตัดสินใจเองที่จะนำทรัพย์สินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตของตนไปประกอบการอย่างไรก็ได้ที่เห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์สูงสุด โดยรัฐจะต้องปล่อยให้เอกชนมีเสรีภาพในการประกอบการเช่นนั้นอย่างบริบูรณ์ ทั้งจะต้องไม่เข้ามาเกี่ยวข้องแทรกแซงในกิจการทางเศรษฐกิจ ได้กลายมาเป็นรัฐในรูปแบบใหม่ที่เรียกกันว่าเป็นรัฐเสรีนิยมแนวใหม่ (Neo - Liberalism) โดยคำอธิบายสั้น ๆ ว่ามีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวแทรกแซงหรือเข้ามาดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจเสียก่อน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและแนวคิดแบบเสรีนิยมสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

ภายหลังวิกฤตการณ์ในทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปี ๑๙๒๙ - ๑๙๓๐ และภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐตะวันตกจำนวนมากถูกสถานการณ์บังคับให้ต้องเข้ามาเป็นผู้ประกอบกิจการทางเศรษฐกิจเพื่อทดแทนการล่มสลายของภาคเอกชนหลังวิกฤตการณ์ใหญ่ทั้งสองครั้งรัฐในยุโรปต้องถูกเรียกร้องให้เข้ามาเป็นผู้ลงทุนประกอบการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการจ้างงานขนาดใหญ่และเพื่อให้เศรษฐกิจฟื้นตัวหลังจากสงครามโลกสิ้นสุดลง ในยุคสมัยนี้เองที่จะพบเห็นบริษัทที่เป็นของรัฐหรือกิจการที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายของรัฐ เข้ามารับผิดชอบดำเนินการที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในกิจการ เหมือนแร่ กิจการธนาคาร ธุรกิจประกันภัย การผลิตรถยนต์ กิจการเดินเรือ หรือแม้กระทั่งในกิจการสื่อสารโทรคมนาคมและการขนส่งด้วยเหตุผลสำคัญที่สุดที่ว่า ยังคงไม่มีผู้ประกอบการเอกชนรายใดที่จะมีศักยภาพทั้งในทางการเงินและความรู้ความเชี่ยวชาญที่จะริเริ่มดำเนินการในกิจกรรมทางอุตสาหกรรมและการค้าที่มีขนาดใหญ่ในระดับที่จะส่งผลให้สามารถขับเคลื่อนกลไกทางเศรษฐกิจให้สามารถทำงานต่อไปได้ภายหลังวิกฤตการณ์ใหญ่ทั้งสองคราว เมื่อรัฐเข้ามาเป็นผู้ประกอบกิจการทางเศรษฐกิจเสียเอง ในประเทศภาคพื้นยุโรปและรัฐ เข้ามามีบทบาทแทรกแซงกิจการทางเศรษฐกิจทั้งในรูปการออกกฎหมายกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและกำหนดชั่วโมงการทำงานขั้นสูง ตลอดจนทั้งกำหนดลักษณะงานที่จะจ้างลูกจ้างบางประเภท (เช่น ลูกจ้างหญิงหรือลูกจ้างเด็ก) ให้ทำงานบางลักษณะ อันเป็นการเข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการตกลงเข้าทำสัญญา (Contractual Liberty) อันเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เช่นนี้ จึงค่อย ๆ มีคำถามเกิดขึ้นว่าการที่รัฐเข้ามาแทรกแซงทางเศรษฐกิจด้วยเหตุผลความจำเป็นพิเศษเช่นนี้ ทำให้กลไกของตลาดเสรีถูกบิดเบือนไปหรือไม่ เพราะรัฐโดยผ่านการจัดตั้งองค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่เพื่อไปดำเนินการกิจการทางเศรษฐกิจย่อมมีความได้เปรียบผู้ประกอบการเอกชนอยู่อย่างชัดเจนในสองเรื่อง เพราะรัฐหรือหน่วยงานของรัฐมีทุนที่ไม่จำกัด เมื่อใดที่ขาดทุนก็สามารถนำเอาภาษีที่เก็บจากประชาชนทุกคนรวมทั้งคู่แข่งภาคเอกชนกิจการนั้น ๆ มาเพิ่มทุนหรือสนับสนุนการ

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

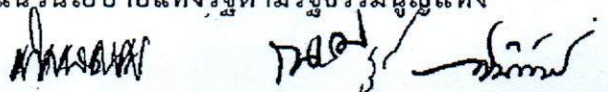
ดำเนินการได้ และไม่ว่าจะขาดทุนมากเพียงใด กิจกรรมของรัฐดังกล่าวก็ไม่อยู่ในสภาพที่จะต้องล้มละลายและจะต้องปิดกิจการดังกรณีของกิจการเอกชน อีกทั้งกิจการของรัฐเหล่านี้ยังไม่มีต้นทุนทางภาษีดังที่เอกชนทั้งหลายจะต้องรับภาระอีกด้วย นอกจากนี้ รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งกับเอกชนเหล่านี้ก็ยังมีอำนาจมหาชน กล่าวคือ มีสิทธิออกกฎ ระเบียบ เพื่อกำกับหรือกำหนดให้เอกชนคู่แข่งต้องมาขออนุญาต ขออนุมัติหรือต้องได้รับความยินยอมจากหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการนั้น ๆ เสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้ (ดังกรณีการขออนุญาตผลิตไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย หรือขออนุญาตประกอบกิจการให้บริการโทรศัพท์จากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็นต้น) อีกทั้งหน่วยงานของรัฐเหล่านี้ยังคงได้รับเอกสิทธิ์และสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ อีกมากมายโดยอาศัยกฎหมายหรือกฎระเบียบที่รัฐตราขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการขายสินค้าหรือบริการให้แก่หน่วยงานของรัฐโดยไม่ต้องประมูลแข่งขันกับเอกชน การกำหนดให้หน่วยงานอื่นของรัฐต้องซื้อสินค้าหรือบริการชนิดนั้นจากผู้ประกอบการภาครัฐในเรื่องนั้น (เช่น การซื้อตัวเครื่องบินที่จะต้องซื้อจากสายการบินของรัฐ การซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องซื้อจากบริษัทน้ำมันของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ) เป็นต้น^{๑๓}

ลักษณะพิเศษสองประการที่กระทบกับหลักการในเรื่องการทำงานของกลไกตลาดที่เสรี อันเป็นหลักการของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเกิดจากการที่รัฐเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจที่แข่งขันกับเอกชนนี้ อาจอธิบายได้อย่างกระชับว่า เป็นกรณีที่ “รัฐมีทุนไม่จำกัดและมีอำนาจไม่จำกัดที่จะออกกฎหมายบังคับให้ผู้ประกอบการเอกชนต้องปฏิบัติ” เพื่อเอื้อต่อการที่หน่วยงานของรัฐจะเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ เช่นนี้เองที่เป็นอันตรายและเป็นการคุกคามต่อระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีเพราะย่อมทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและไม่เสมอภาค ดังนั้น เมื่อแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นของรัฐในทางเศรษฐกิจค่อย ๆ พัฒนาขึ้นในกลางศตวรรษที่ ๒๐ และก่อให้เกิดเป็นวิชาใหม่ในทางนิติศาสตร์ที่เรียกว่า “กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ” ความพยายามกำหนดขอบเขตและอธิบายข้อจำกัดในการเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจของรัฐจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่สุดประเด็นหนึ่งของวิชาการทางนิติศาสตร์ในสาขาดังกล่าว

หลักการห้ามมิให้รัฐเข้าแทรกแซงหรือดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมเนื่องจากเหตุผลที่ได้อธิบายมาข้างต้นได้ถูกหยิบยกขึ้นโต้แย้งคัดค้านการเข้าประกอบกิจการทางเศรษฐกิจของรัฐและของหน่วยงานในภาคมหาชนอื่นมาเป็นเวลายาวนานนับร้อยปีในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศที่มีระบบศาลปกครอง (Conseil d'Etat) เพื่อควบคุมการใช้อำนาจของหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับมีระบบศาลรัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionnel) และมีข้อพิพาทตลอดจนคำตัดสินของศาลสูงสุดในเรื่องดังกล่าวเป็นจำนวนมาก และโดยที่ประเทศไทยได้จัดให้มีระบบศาลปกครองเพื่อควบคุมการใช้อำนาจของหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีศาลรัฐธรรมนูญเพื่อควบคุมการตรากฎหมายของรัฐมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญตามแนวทางของประเทศภาคพื้นยุโรปเช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในฝรั่งเศส ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการตีความของศาลในฝรั่งเศสเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่มีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน จึงอาจนำมาใช้ประโยชน์กับการอธิบายหลักการห้ามรัฐมิให้เข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้เช่นกัน ตัวอย่างแบบย่อ ๆ ประสบการณ์ของฝรั่งเศสในการตีความหลักการห้ามมิให้รัฐเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชน ในระยะเวลาครั้งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ศาลปกครองสูงสุดของฝรั่งเศส (Conseil d'Etat - C.E.) ได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดในคดีที่มีผู้ฟ้องรัฐหรือนิติบุคคลมหาชนอื่นในการเข้าไป

^{๑๓} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๑๒

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

ประกอบกิจการทางเศรษฐกิจอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน โดยการตีความอย่างเคร่งครัดต่อหลักการที่รัฐจะต้องไม่เข้าไปประกอบการในทางเศรษฐกิจ หรือหลักการ “ไม่แข่งขันกับเอกชน” โดยในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๑๙๓๐ ศาลได้วางหลักไว้ว่า โดยหลักการทั่วไปแล้วกิจการหรือการประกอบกิจการที่มีลักษณะในเชิงพาณิชย์ จะต้องเป็นกิจการที่สงวนไว้สำหรับการริเริ่มของภาคเอกชนเท่านั้น (C.E. ๓๐ พฤษภาคม ๑๙๓๐, Chambre Syndicale du commerce en detail de Nevers.) และต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้พิพากษาขยายความหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาลงวันที่ ๖ มีนาคม ๑๙๖๔ ด้วยว่า นอกจากการที่รัฐไม่สามารถประกอบการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชนแล้ว กรณียอมแปลความต่อไปได้ ด้วยว่าการให้เงินช่วยเหลือจากรัฐแก่วิสาหกิจเอกชนที่ประกอบการแข่งขันกับเอกชนรายอื่น ๆ ก็ทำไม่ได้ดุจเดียวกัน (C.E. ๖ มีนาคม ๑๙๖๔, Syndicat de la boucherie de Chateauroux)^{๑๔}

แนวคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดฝรั่งเศสที่นำมาเสนอเพียงบางส่วนเกิดขึ้นในระยะครึ่งหลังของศตวรรษที่ ๒๐ เหล่านี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ภายใต้สถานการณ์ที่รัฐมีความจำเป็นตามกฎหมายหรือมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือมีความจำเป็นในการรักษาประโยชน์ส่วนรวมในการที่จะต้องเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจที่มีเอกชนเป็นผู้ดำเนินการอยู่แล้ว ศาลปกครองฝรั่งเศสได้วินิจฉัยชี้ขาดตีความตามหลักเรื่องตลาดเสรีหรือหลักการทำงานของกลไกตลาดไปในทิศทางใหม่ เพื่อจะอธิบายว่าหากมีความจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการทางเศรษฐกิจ รัฐก็ต้องดำเนินการภายใต้หลักความเสมอภาค คือจะต้องไม่เอาเปรียบเอกชนผู้ประกอบการนั้นและจะต้องประกอบกิจการในลักษณะและเงื่อนไขอย่างเดียวกับเอกชน โดยต้องจำหน่ายสินค้าและบริการนั้นในราคาตลาด และต้องไม่มีความได้เปรียบในเชิงโครงสร้างหรือวิธีการบริหารจัดการในกิจการนั้นยิ่งไปกว่าผู้ประกอบการเอกชนนั่นเอง ในหลักการแล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่าในประเทศฝรั่งเศสซึ่งมีการรับรองหลักเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาเป็นเวลานานและมีศาลที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำของรัฐหรือนิติบุคคลมหาชนไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งต่อกฎหมายในลักษณะเดียวกับที่ประเทศไทยได้ริเริ่มให้มีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ กับทั้งมีสภาพการณ์ที่ได้มีการดำเนินการทางเศรษฐกิจโดยรัฐอยู่เป็นอย่างมากมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเช่นเดียวกับกรณีของประเทศไทยนั้น ศาลสูงของฝรั่งเศสได้วางหลักเกณฑ์และตีความหลักการแข่งขันเสรีที่มุ่งหมายมาตั้งแต่แรกว่า จะห้ามมิให้เอกชนเอาเปรียบผู้แข่งขันอื่น ๆ มาเป็นหลักการห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะแข่งขันกับเอกชน ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕ บัญญัติรับรองไว้ โดยได้ปรับเปลี่ยนแนวการตีความเดิมที่ยืนยัน “หลักการไม่แข่งขันกับเอกชน” มาเป็น “หลักการแข่งขันอย่างเสมอภาค” แล้ว ซึ่งหมายความว่า หากว่า รัฐหรือนิติบุคคลมหาชน จำเป็นจะต้องเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับการประกอบการของเอกชน รัฐหรือนิติบุคคลมหาชนนั้นก็จะต้องประกอบกิจการนั้นในลักษณะที่เท่าเทียมกัน และไม่มีข้อกำหนดใดที่ให้ประโยชน์หรือเอารัดเอาเปรียบเอกชนรายอื่นด้วย^{๑๕}

ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยทำหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่มีการร้องว่ากฎหมายบางฉบับขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕ วรรคสอง เนื่องจากมีการบัญญัติให้การประกอบกิจการบางประเภทเป็นกิจการผูกขาดของรัฐ ซึ่งท้ายที่สุดศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การบัญญัติให้การ

^{๑๔} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๑๒

^{๑๕} ปตท.กับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ State and Their Prohibiting to Conduct Business: A Case Study of the PTT Group Purchase of GLOW and the Café Amazon Shares, สุพล นิธิไกรพนัน, บทความวิชาการ วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ ๒๕๖๒

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

ประกอบกิจการนั้นเป็นกิจการผูกขาดของรัฐ ไม่ถือเป็นการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมและไม่ถือเป็นการที่รัฐประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน กรณีดังกล่าวคือคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๖๒ วันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๒ เรื่อง พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๗๕ หรือไม่ ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (บริษัท โฆเซิตพิพัฒน์ จำกัด) ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๐๖๕/๒๕๖๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ที่บัญญัติให้การผลิตบุหรี่ซิการ์แรตเป็นกิจการผูกขาดของรัฐ มีความมุ่งหมายควบคุมการผลิตบุหรี่และควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศให้ได้คุณภาพและมาตรฐานมิให้กระทบต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและสุขภาพของประชาชน ถือเป็นประโยชน์มหาชนที่รัฐสามารถตรากฎหมายขึ้นจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลได้ การที่รัฐเข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจ เป็นภารกิจหนึ่งของรัฐ มิได้เป็นกรณีที่รัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมบุหรี่ซิการ์แรต ไม่ถือเป็นการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และไม่เป็นการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๗๕ ซึ่งประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๗๕ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ บัญญัติให้การผลิตบุหรี่ซิการ์แรตเป็นกิจการผูกขาดของรัฐมีความมุ่งหมายควบคุมการผลิตบุหรี่และควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศ เนื่องจากบุหรี่ถือเป็นสิ่งเสพติดชนิดหนึ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน จำเป็นต้องควบคุมปริมาณการผลิต กระบวนการผลิตและจำหน่ายยาสูบให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน มิให้กระทบต่อสุขภาพของประชาชน ซึ่งดำเนินการโดยการยาสูบแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการยาสูบแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ สามารถปรับนโยบายให้ตอบสนองกับนโยบายของรัฐได้ง่ายกว่ากิจการที่ดำเนินการโดยเอกชน หากปล่อยให้เอกชนผลิตบุหรี่ซิการ์แรตโดยเสรีย่อมมีผลให้ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นและมีราคาถูกลง เพราะการดำเนินการของเอกชนย่อมหวังการแสวงหากำไร ซึ่งกำไรมันก็มาจากการบริโภคของประชาชนทำให้อัตราส่วนผู้สูบบุหรี่ก็จะสูงขึ้น ยากต่อการควบคุม โดยเฉพาะเยาวชนสามารถเข้าถึงและหาซื้อได้โดยง่าย อันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและพละอนามัยของประชาชนรัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงินจำนวนมากในแต่ละปี ซึ่งขัดกับนโยบายของภาครัฐที่ต้องการให้ประชาชนลดการบริโภทยาสูบ เจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นไปเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคและเพื่อคุ้มครองสุขภาพของประชาชน ถือเป็นประโยชน์มหาชนหรือประโยชน์สาธารณะที่รัฐสามารถตรากฎหมายขึ้นจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลในการประกอบอาชีพผลิตและจำหน่ายบุหรี่ซิการ์แรตได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ส่วนพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ หรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ที่บัญญัติให้การผลิตบุหรี่ซิการ์แรตเป็นกิจการผูกขาดของรัฐ ถือว่ารัฐเข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจอันเป็นภารกิจของรัฐในฐานะผู้ควบคุมเศรษฐกิจที่อาศัยอำนาจสาธารณะหรืออำนาจมหาชนสั่งการและบังคับให้เกิดผลมีความมุ่งหมายควบคุมการผลิตบุหรี่ และควบคุมการบริโภคยาสูบในประเทศ เนื่องจากบุหรี่ถือเป็นสิ่งเสพติดชนิดหนึ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน จำเป็นต้องควบคุมปริมาณการผลิต กระบวนการผลิตและจำหน่ายยาสูบให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน มิให้กระทบต่อสุขภาพของประชาชน มิได้เป็นกรณีที่รัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรม

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม

บุหรีชิกวเรต ไม่ถือเป็นการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และไม่ถือเป็นการที่รัฐประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เนื่องจากเป็นกรณีที่รัฐมีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐและรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๗๕^{๑๖}

โดยที่ความมุ่งหมายของมาตรา ๗๕ คือ กำหนดหลักการสำคัญของนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ โดยยึดหลักระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ที่มุ่งหมายให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้เพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่ โดยกำหนดให้รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุและการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนประกอบกัน ไม่ใช่มุ่งพัฒนาความเจริญทางวัตถุเป็นหลักอย่างเช่นที่ผ่านมา อันจะเป็นกลไกการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม^{๑๗} นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความเห็นว่ารัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ ได้บัญญัติถึงนโยบายหลักด้านเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ และเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ ว่าด้วยแนวนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนโดยตรง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ที่บัญญัติให้การผลิตบุหรีชิกวเรตเป็นกิจการผูกขาดของรัฐ ถือเป็นการแทรกแซงทางเศรษฐกิจที่อาศัยอำนาจสาธารณะหรืออำนาจมหาชนสั่งการและบังคับให้เกิดผล มีความมุ่งหมายเพื่อควบคุมการผลิตและการบริโภคยาสูบของประเทศ เนื่องจากเป็นสิ่งที่เป็อันตรายต่อสุขภาพของประชาชน จำเป็นต้องควบคุมให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน มิได้เป็นกรณีที่รัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมบุหรีชิกวเรตไม่ถือเป็นการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และไม่ถือเป็นการที่รัฐประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ เนื่องจากกรณีที่รัฐตรากฎหมายให้การผลิตบุหรีชิกวเรตเป็นกิจการผูกขาดของรัฐ เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐและรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕^{๑๘} นายเจริญ ภักดีธนากุล อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ความเห็นว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่ได้บัญญัติวางหลักการพื้นฐานที่สำคัญภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

^{๑๖} คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๙/๒๕๖๒ วันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๒ เรื่อง พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๗๕ หรือไม่

^{๑๗} ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^{๑๘} ความเห็นส่วนตัว ของนายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๖๒

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

(Handwritten signatures and initials)

ทรงเป็นประมุข รวมทั้งบัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยโดยคำนึงถึงสิทธิขั้นมูลฐานของประชาชนไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมการมีสิทธิและเสรีภาพจึงถูกบัญญัติไว้เป็นหลัก ส่วนการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะบัญญัติไว้เป็นข้อยกเว้น” ซึ่งต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ที่บัญญัติหลักเกณฑ์และขอบเขตในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของบุคคลไว้ว่า จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวจะต้องไม่เข้าลักษณะต้องห้ามคือ ต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ทั้งยังต้องระบุเหตุผลและความจำเป็นในการตรากฎหมาย และกฎหมายนั้นจะต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง สำหรับมาตรา ๔๐ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ” วรรคสอง บัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพื่งเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น” และวรรคสาม บัญญัติว่า “การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา” เจตนารมณ์ของบทบัญญัตินี้ดังกล่าว มุ่งหมายที่จะประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลที่สามารถที่จะเลือกประกอบอาชีพตามความพร้อมความถนัดตามศักยภาพของตนให้เป็นไปอย่างอย่างเสรีได้โดยไม่มี การบังคับ ไม่ถูกกีดกันกีดกันไม่ถูกกีดกันหรือปิดกั้นโอกาสแต่อย่างใด โดยที่รัฐเองก็จะไม่สามารถเข้าไปกระทำการใดอันเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพนั้นได้ แต่ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ตามความในมาตรา ๔๐ วรรคสอง คือ เพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพื่งเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ” และ “บทบัญญัติมาตรา ๗๕ ได้นำพาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบัญญัติไว้เป็นที่ตั้ง แม้ว่าระบบเศรษฐกิจจะเจริญเติบโตไปในทิศทางใด เพียงใด หน้าที่ของรัฐจะต้องให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญอย่างทั่วถึง เป็นธรรมและยั่งยืน โดยสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักการดังกล่าว และตามวรรคสอง เมื่อรัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพแล้ว รัฐเองก็มีหน้าที่ต่อประชาชนที่จะต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน แต่ก็ได้บัญญัติไว้เป็นบทกฎหมายเด็ดขาด (sanction) รัฐธรรมนูญบัญญัติข้อยกเว้นให้กระทำได้ หากเป็นกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าบริหารจัดการเพื่อ ๑. ประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือ ๒. การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือ ๓. การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ”^{๑๑๑}

เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นแบบผสม กล่าวคือ เอกชน มีเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากและสามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตได้ ยกเว้นแค่เฉพาะบางกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นขั้นพื้นฐานหรือที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมมาก เช่น ระบบสาธารณสุข (การประปาและการไฟฟ้า) การขนส่งสาธารณะหรือการปิโตรเลียม ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจของไทย นอกจากจะมีทั้ง (๑) กลไกตลาดในการจัดสรรทรัพยากรและกำหนดราคาสินค้า และ (๒) มีการแข่งขันในตลาดแล้ว รัฐยังสามารถเข้าแทรกแซงกลไกตลาด ได้เฉพาะในกรณีจำเป็น เมื่อเกิดการเอาเปรียบหรือเกิดความไม่เป็นธรรม

^{๑๑๑} ความเห็นส่วนตัว ของนายจรัญ ภักดีธนากุล คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๖๒

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

ในกลไกตลาดอีกด้วย^{๒๐} ซึ่ง “เหตุจำเป็น” ที่ทำให้รัฐต้องเข้าแทรกแซงการทำงานของตลาดจะแตกต่างกันไปตามแต่มุมมอง วัฒนธรรม และค่านิยมแต่ละประเทศ แต่โดยพื้นฐาน (ทางหลักเศรษฐศาสตร์) แล้ว รัฐอาจเข้าแทรกแซงการทำงานของตลาดในกรณีที่กลไกตลาดทำงานติดขัด การแข่งขันทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เกิดการเอาเปรียบหรือไม่เป็นธรรมโดยกรณีเหล่านี้ จะมีชื่อเรียกรวม ๆ ว่า ความล้มเหลวของตลาด หรือ Market failures ซึ่งเป็นศัพท์ทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้กล่าวรวมถึงเหตุการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ตลาดไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หรือทำให้การแข่งขันในตลาดติดขัดหรือไม่สมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อตลาดทำงานล้มเหลว สิ่งที่รัฐในระบบเศรษฐกิจแบบผสมหรือแบบทุนนิยมทำได้ก็คือ การเสนอนโยบายหรือออกกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้กลไกตลาดสามารถทำงานและปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพได้เองอย่างที่ควรจะเป็น เพื่อวางกฎเกณฑ์การแข่งขันในตลาดเพื่อป้องกันการเอาเปรียบ หรือเพื่อบรรเทาและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานของกลไกตลาด ตัวอย่างเช่น การออกประกาศให้เจลล้างมือและหน้ากากอนามัยเป็นสินค้าควบคุม เพื่อห้ามไม่ให้กักตุนสินค้า และทำให้สามารถตรึงราคาไม่ให้พุ่งสูงเกินไปในระหว่างที่ตลาดกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงฉับพลันจาก Covid-๑๙^{๒๑}

จากที่กล่าวมาข้างต้นไม่ว่าจะเป็นบริบทของระบบเศรษฐกิจไทย รูปแบบการประกอบกิจการของเอกชนไทย รัฐธรรมนูญและความมุ่งหมายของการบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕ ข้อกฎหมายและกรณีศึกษาในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งความเห็นในสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องบทบัญญัติในมาตรา ๗๕ วรรคสอง ที่กำหนดให้รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ พอจะทำให้คาดหมายได้ว่าอาจจะมีประเด็นข้อโต้แย้งในเรื่องดังกล่าวมาสู่ศาลรัฐธรรมนูญได้อีกในอนาคต ฉะนั้น เมื่อกลไกทางกฎหมายไม่ว่าจะจะเป็นกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญหรือลำดับรองลงไปก็อาจเป็นประเด็นหรือถูกนำมาเชื่อมโยงเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เสรีและเป็นธรรม การกำหนดกติกาในการดูแลและส่งเสริมการประกอบธุรกิจให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลและป้องกันการกระทำอันเป็นการผูกขาด ลด หรือจำกัด การแข่งขันให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ กลไกตลาด และการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป^{๒๒} กฎหมายและการรับรองความชอบด้วยกฎหมายจึงมีบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐในการเข้าแทรกแซงการทำงานของตลาดในยามที่ตลาดทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การตัดสินว่าปัญหาใดต้องการการกำกับดูแลจากรัฐ และการตัดสินว่ารัฐจะสามารถเข้าแทรกแซงการทำงานของตลาดได้ในระดับใดบ้าง ไม่ใช่ดุลพินิจของรัฐเพียงฝ่ายเดียวแต่ควรจะต้องขึ้นอยู่กับการยอมรับและการยินยอมจากผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาดนั้นเป็นสำคัญ เพราะหากการแทรกแซงของรัฐมีมากเกินไปจนความจำเป็น มีการออกกฎหมายหรือการพัฒนานโยบาย ที่แก้ปัญหาไม่ตรงจุด รัฐและนโยบายของรัฐอาจกลายเป็นผู้ก่อปัญหาในการทำงานของตลาดเสียเอง (Regulatory failures) และการทำการศึกษาระดับสำคัญที่เกี่ยวกับหลักการวิวัฒนาการของหลักการห้ามรัฐมิให้ประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชนตลอดทั้งพัฒนาการและแนวทางการตีความขององค์กรตุลาการในเรื่องดังกล่าว เชื่อมโยงมาจนถึงบทบัญญัติของมาตรา ๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ดังที่ได้กล่าวมานั้น น่าจะทำให้ได้ข้อมูล

^{๒๐} <https://lawreform.go.th/uploads/files/๑๕๘๙๓๔๔๙๑๘-๘๘ddp-bc1๐๐.pdf> ,เศรษฐศาสตร์และกฎหมายขั้นพื้นฐาน : ตอนที่ ๑ ตลาด-กลไกตลาด และการแข่งขัน

^{๒๑} <https://lawreform.go.th/uploads/files/๑๕๘๙๓๔๔๙๑๘-๘๘ddp-bc1๐๐.pdf> ,เศรษฐศาสตร์และกฎหมายขั้นพื้นฐาน : ตอนที่ ๑ ตลาด-กลไกตลาด และการแข่งขัน

^{๒๒} กรมการศึกษานโยบาย, คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมายร่างพระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ...หน้า ๒๑.

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

อันเป็นประโยชน์ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีและการให้เหตุผลที่สามารถนำไปอธิบายและให้คำตอบสำหรับข้อโต้แย้งคัดค้านต่าง ๆ จากนักวิชาการและผู้คนในสังคมดังเช่นตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับการประกอบกิจการร้านกาแฟเมซอน ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) โดยการศึกษาในเรื่องนี้จะสามารถที่จะขยายความเปรียบเทียบไปสู่การดำเนินกิจการธุรกิจอย่างอื่น ๆ ของหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐอื่นในประเทศไทยที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้อีกด้วย เพราะข้อโต้แย้งและประเด็นเกี่ยวกับกรณีทำนองที่มีการอ้างอิงหลักการไม่แข่งขันกับเอกชนของหน่วยงานของรัฐจะไม่เกิดขึ้นเป็นเรื่องสุดท้ายในกรณีของ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และคงเป็นประโยชน์กับการทำความเข้าใจแนวความคิดในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น จึงควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎีวิวัฒนาการ หลักการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกรอบหรือขอบเขตของกิจการที่ห้ามรัฐประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน และบริบทของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้บทบัญญัติในมาตรา ๗๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และศึกษากฎหมายต่างประเทศคำพิพากษา คำวินิจฉัย และกรณีศึกษาที่น่าสนใจของไทยและต่างประเทศที่กำหนดกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน หรือข้อยกเว้นกิจการที่ไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายดังกล่าว เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางหรือขอบเขตการบังคับใช้ที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม เพราะผลแห่งแนวทางหรือขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมจะออกมาในทางใดหรือเป็นเช่นใดก็ล้วนส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลไกตลาดทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุและการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน จึงเห็นว่าการทำความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายและเศรษฐศาสตร์จึงสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการค้นหาเหตุและผลที่เป็นที่ยอมรับจากภาคเอกชน นักวิชาการและทุกภาคส่วนในสังคมมาประกอบในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าว

๒. วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี หลักการพื้นฐานในการกำหนดหรือแบ่งแยกประเภทกิจการขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐว่า กิจการใดเป็นกิจการที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ กิจการใดที่เป็นการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม กิจการใดที่เป็นการจัดให้มีสาธารณูปโภคและการจัดทำบริการสาธารณของประเทศไทย และที่มาในการบัญญัติให้รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน

(๒) เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาของระบบเศรษฐกิจหรือกลไกตลาดในประเทศไทยที่ทำให้รัฐมีเหตุผลอันสมควรหรือเหตุจำเป็นในการเข้าไปใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาและเพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักการของมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง โดยไม่ถือว่าขัดหรือแย้งกับหลักการตามมาตรา ๗๕ วรรคสอง ทั้งที่เป็นคดีชั้นศาลและไม่เป็นคดีแต่เป็นที่สนใจของประชาชน

(๓) เพื่อรวบรวมแนวนโยบายแห่งรัฐหรือรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจในช่วงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ออกมาและนำไปสู่การตรากฎหมายที่ทำให้เกิดสภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐนั้น เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงที่มาและเหตุผลในการออกแนวนโยบายแห่งรัฐหรือรัฐบาลดังกล่าว และรวบรวมตัวบทกฎหมาย คำวินิจฉัย คำพิพากษา คำสั่งของศาลหรือองค์กรวินิจฉัยที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับสภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามมาตรา ๗๕ รวมถึงประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงองค์ประกอบและการให้เหตุผลของคำวินิจฉัย คำพิพากษา คำสั่ง หรือกรณีศึกษาดังกล่าว อีกทั้งวิเคราะห์

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

พิภพพร วัฒนวิจิตร

และอธิบายให้เห็นด้วยว่าในการพิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่องนั้นๆ มีการนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือข้อกฎหมายใด มาประกอบการพิจารณาเพราะมีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันกับหลักและข้อยกเว้นของบทบัญญัติในมาตรา ๗๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ระบุว่า "รัฐต้องไม่ประกอบกิจการ ที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ ด้วยหรือไม่ อย่างไร โดยขอให้ศึกษาเปรียบเทียบต่างประเทศอย่างน้อย ๔ ประเทศ

(๔) เพื่อวิเคราะห์อำนาจ หน้าที่ และบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการรักษาหลักการรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์ จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถ ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

(๕) เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางหรือหลักเกณฑ์หรือขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายหรือรูปแบบสภาพ บังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการ วินิจฉัยคดีเพื่อสร้างบรรทัดฐานในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพของประชาชนให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รักษาความสมดุลของกลไกตลาดและระบบเศรษฐกิจของ ประเทศกับความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน

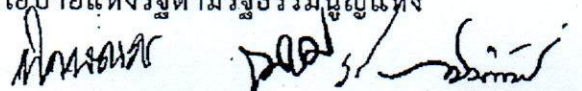
๓. ขอบเขตการดำเนินงาน

(๑) ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการพื้นฐานในการกำหนดหรือแบ่งแยกประเภทกิจการ ขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ของรัฐว่า กิจการใดเป็นกิจการที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความ มั่นคงของรัฐ กิจการใดที่เป็นการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม กิจการใดที่เป็นการจัดให้มีสาธารณูปโภค และการ จัดทำบริการสาธารณะของประเทศไทย และที่มาในการบัญญัติให้รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการ แข่งขันกับเอกชน

(๒) ศึกษาข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาของระบบเศรษฐกิจหรือกลไกตลาดในประเทศไทย ที่ทำให้รัฐมีเหตุผลอันสมควรหรือเหตุจำเป็นในการเข้าไปใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาและ เพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักการของมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง โดยไม่ถือว่ามีขัดหรือแย้งกับหลักการตามมาตรา ๗๕ วรรคสอง ทั้งที่เป็นคดีชั้นศาลและไม่เป็นคดีแต่เป็นที่สนใจของประชาชน

(๓) รวบรวมแนวนโยบายแห่งรัฐหรือรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจในช่วงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ออกมาและนำไปสู่การตรากฎหมายที่ทำให้เกิดสภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐนั้น เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงที่มาและเหตุผลในการออกแนวนโยบายแห่งรัฐหรือรัฐบาลดังกล่าว และรวบรวมตัวบท กฎหมาย คำวินิจฉัย คำพิพากษา คำสั่งของศาลหรือองค์กรวินิจฉัยที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับสภาพบังคับ ของแนวนโยบายแห่งรัฐตามมาตรา ๗๕ รวมถึงประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงองค์ประกอบ และการให้เหตุผลของคำวินิจฉัย คำพิพากษา คำสั่ง หรือกรณีศึกษาดังกล่าว อีกทั้งวิเคราะห์และอธิบายให้เห็นด้วยว่า ในการพิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่องนั้นๆ มีการนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือข้อกฎหมายใดมาประกอบการพิจารณา เพราะมีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันกับหลักและข้อยกเว้นของบทบัญญัติในมาตรา ๗๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ระบุว่า "รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขัน

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง "สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕"

กับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ ด้วยหรือไม่ อย่างไร โดยขอให้ศึกษาเปรียบเทียบ ต่างประเทศอย่างน้อย ๔ ประเทศ

(๔) วิเคราะห์อำนาจ หน้าที่ และบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการรักษาหลักการรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์ จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถ ในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

(๕) วิเคราะห์หาแนวทางหรือหลักเกณฑ์หรือขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายหรือรูปแบบสภาพบังคับ ของแนวนโยบายแห่งรัฐที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวินิจฉัย คดีเพื่อสร้างบรรทัดฐานในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รักษาความสมดุลของกลไกตลาดและระบบเศรษฐกิจของประเทศ กับความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน

(๖) จัดให้มีการประชุมหรือสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการศึกษา และให้นำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประชุมหรือสัมมนามาปรับปรุงผลการศึกษาให้สมบูรณ์ โดยให้ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ภาคประชาชนเข้าร่วมในการประชุมหรือสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อผล การศึกษาวิจัย

(๗) ให้ที่ปรึกษาจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ (Peer Review) เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นต่อร่างรายงานการศึกษาที่ผ่านการประชุมหรือสัมมนา ตามข้อ (๖) แล้ว โดยผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเห็นชอบ ทั้งนี้ ให้นำความเห็นดังกล่าว มาประกอบการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงร่างรายงานการศึกษาก่อนเสนอให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ตราจรรยา

๔. คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และองค์ประกอบของที่ปรึกษา

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะดำเนินการจัดจ้างที่ปรึกษาจากบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้าม ดังนี้

๔.๑ คุณสมบัติของที่ปรึกษา

(๑) เป็นบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่ปรึกษาไว้กับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษา กระทรวงการคลัง เว้นแต่จะมีหนังสือรับรองจากศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษา กระทรวงการคลัง ว่าไม่มีที่ปรึกษาเป็น ผู้ให้บริการในงานที่จ้างนั้น

(๒) เป็นผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐหรือสถาบันการศึกษาภายในประเทศที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานวิจัยทางนิติศาสตร์ หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และมีผลงานวิจัยเป็นที่ยอมรับ

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

๔.๒ ลักษณะต้องห้าม

ไม่เป็นผู้ถูกระบุชื่อไว้ในบัญชีรายชื่อผู้ทำงานของราชการ และได้แจ้งเวียนชื่อแล้ว หรือไม่เป็นผู้ที่ได้รับผลของการสั่งให้พ้นบุคคลอื่นเป็นผู้ทำงานตามระเบียบของทางราชการ

๔.๓ องค์ประกอบของที่ปรึกษา

องค์ประกอบของที่ปรึกษาอย่างน้อยจะต้องประกอบด้วยบุคลากรที่มีจำนวนและคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) หัวหน้าโครงการ จำนวน ๑ คน มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป ทางด้านกฎหมาย หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และมีประสบการณ์ด้านการศึกษาวิจัยมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี

(๒) นักวิจัยหลัก จำนวน ๑ คน มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป ทางด้านกฎหมาย หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์

(๓) ผู้ช่วยวิจัย จำนวน ๒ คน มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทางด้านกฎหมาย หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์

(๔) ผู้ประสานงาน จำนวน ๑ คน มีคุณวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ขึ้นไป

ทั้งนี้ ตามข้อ (๒) (๓) และ (๔) ที่ปรึกษาสามารถนำเสนอได้มากกว่าที่กำหนด แต่จะต้องไม่กระทบกับวงเงินงบประมาณที่จะจ้าง

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

๑๒ เดือนนับจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง

๖. งบประมาณ

๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านบาทถ้วน)

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ การวิเคราะห์คดีและการทำความเข้าใจในคดีของผู้เกี่ยวข้อง

๗.๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวเสนอให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่

๗.๓ นำมาเป็นฐานข้อมูลสำหรับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญในอนาคตต่อไป

๗.๔ ประชาชนทั่วไป หน่วยงานของรัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๗.๕ ทุกภาคส่วนสามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อยอดทางวิชาการหรือใช้เป็นฐานข้อมูลในการค้นคว้าและอ้างอิงสำหรับการศึกษาต่อยอดในอนาคต

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง "สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕"

นางสาว 176150

๘. วิธีการดำเนินงาน

ที่ปรึกษาจะต้องดำเนินการศึกษาตามขอบเขตการดำเนินงานที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด และจะต้องนำเสนอความก้าวหน้าและผลการศึกษารายงานการศึกษาวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๘.๑ ที่ปรึกษาต้องจัดส่งรายงานการศึกษาขั้นต้น (Inception report) ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๘ ชุด ภายใน ๑ เดือนนับจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง โดยสาระสำคัญจะต้องประกอบด้วย ร่างเค้าโครงรายบทที่มีรายละเอียดของบทหน้าที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจของที่ปรึกษาในประเด็นที่ศึกษา เนื้อหาของกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แผนการดำเนินงานโครงการ กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน

๘.๒ ที่ปรึกษาต้องจัดส่งรายงานการศึกษาขั้นกลาง (Interim report) ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๘ ชุด ภายใน ๖ เดือนนับจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง โดยสาระสำคัญจะต้องประกอบด้วย เนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความคืบหน้าของการศึกษา ตลอดจนเนื้อหาที่เป็นบทวิเคราะห์และผลการศึกษาหรือข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในเบื้องต้น พร้อมทั้งจะต้องนำข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่มีต่อรายงานการศึกษาขั้นต้น (Inception report) ตามข้อ ๘.๑ มาปรับปรุงเป็นรายงานการศึกษาขั้นกลางด้วย

๘.๓ ที่ปรึกษาจะต้องจัดส่งร่างรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ (Draft Final report) ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๘ ชุด ภายใน ๘ เดือนนับจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง โดยสาระสำคัญจะต้องมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่บทนำ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษา บทวิเคราะห์ ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ และการส่งร่างรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ต้องดำเนินการก่อนการจัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการศึกษา พร้อมทั้งต้องนำข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่มีต่อรายงานการศึกษาขั้นกลาง (Interim report) ตามข้อ ๘.๒ มาปรับปรุงเป็นร่างรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ด้วย

๘.๔ ที่ปรึกษาจะต้องจัดให้มีการประชุม/สัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ หรือทางรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ (Peer Review) จากสถาบันการศึกษา องค์กรภาคประชาชน ส่วนราชการ และนักวิชาการอิสระในสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ภายใน ๑๐ เดือนนับจากวันที่ลงนามใน สัญญาจ้าง และต้องนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประชุม/สัมมนา พร้อมทั้งข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่มีต่อร่างรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ (Draft Final Report) ตามข้อ ๘.๓ มาปรับปรุงเป็นรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์

๘.๕ ที่ปรึกษาจะต้องจัดส่งรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๘ ชุด ภายใน ๑๒ เดือน นับจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง โดยต้องนำข้อเสนอแนะจากการประชุม/สัมมนาฯ ตามข้อ ๘.๔ พร้อมทั้งข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมาปรับปรุงเป็นรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ รวมทั้งเนื้อหาของบทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และบทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) ด้วย

๘.๖ หลังจากทีคณะกรรมการตรวจรับพัสดุให้ความเห็นชอบรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ ตามข้อ ๘.๕ เรียบร้อยแล้ว ที่ปรึกษาจะต้องส่งรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๘ ชุด พร้อมแผ่นซีดี บันทึกข้อมูลต้นฉบับรายงานการศึกษาในรูปแบบไฟล์เอกสารเวิร์ด (Word) และรูปแบบไฟล์ PDF ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ภายใน ๑ เดือน นับจากวันที่ได้รับแจ้งผลการให้ความเห็นชอบรายงานการศึกษาลบฉบับสมบูรณ์

๙. เงื่อนไขการเบิกจ่ายเงิน

เงื่อนไขการเบิกจ่ายเงินค่าจ้าง มี ๔ งวด ดังนี้

๙.๑ งวดที่ ๑ จ่ายเงินค่าจ้างร้อยละ ๑๐ ของวงเงินค่าจ้างทั้งหมด เมื่อรายงานการศึกษาขั้นต้น (Inception Report) ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุเรียบร้อยแล้ว

๙.๒ งวดที่ ๒ จ่ายเงินค่าจ้างร้อยละ ๓๐ ของวงเงินค่าจ้างทั้งหมด เมื่อรายงานการศึกษาชั้นกลาง (Interim Report) ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุเรียบร้อยแล้ว

๙.๓ งวดที่ ๓ จ่ายเงินค่าจ้างร้อยละ ๓๐ ของวงเงินค่าจ้างทั้งหมด เมื่อร่างรายงานการศึกษาลบับสมบูรณ์ (Draft Final Report) ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุเรียบร้อยแล้ว

๙.๔ งวดที่ ๔ จ่ายเงินค่าจ้างร้อยละ ๓๐ ของวงเงินค่าจ้างทั้งหมด เมื่อรายงานการศึกษาลบับสมบูรณ์ (Final Report) ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจรับพัสดุและได้รับการอนุมัติการเบิกจ่ายจากเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแล้ว

ทั้งนี้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะหักเงินประกันผลงานในแต่ละงวดเป็นเงินร้อยละ ๕ ของวงเงินค่าจ้างในแต่ละงวด และจะคืนเงินประกันทั้งหมดเมื่อคณะกรรมการตรวจรับพัสดุเห็นชอบรายงานการศึกษาลบับสมบูรณ์ (Final Report) แล้ว

๑๐. การจัดทำข้อเสนอโครงการ

ที่ปรึกษาต้องจัดทำข้อเสนอโครงการ จำนวน ๕ ชุด โดยเอกสารข้อเสนอโครงการ จะต้องประกอบด้วยสารสำคัญ ดังนี้

๑๐.๑ ข้อเสนอด้านคุณภาพ จะต้องครอบคลุมขอบเขตของงานตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) ซึ่งจะต้องประกอบด้วย

(๑) เนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในโครงการ ขอบเขตของการศึกษาแนวความคิดขั้นตอนและวิธีดำเนินการ รวมทั้งแผนการดำเนินการโดยละเอียด

(๒) ผลงานและประสบการณ์ของที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัย โดยจะต้องระบุรายชื่อที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัย ประวัติส่วนบุคคล เช่น ชื่อ-สกุล คุณวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ทำงาน ผลงานด้านการศึกษาวิจัย คุณสมบัติพิเศษหรือความเชี่ยวชาญ เป็นต้น

๑๐.๒ ข้อเสนอด้านราคา จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดอย่างน้อย ดังนี้

(๑) ค่าตอบแทนของบุคลากรแต่ละคน

(๒) ประมาณการค่าใช้จ่ายโดยตรงต่าง ๆ เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าจัดพิมพ์เอกสาร เป็นต้น

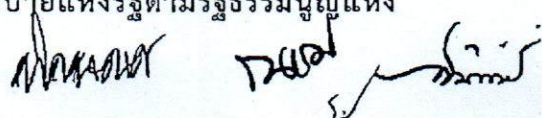
๑๑. ค่าปรับ

ในกรณีที่ที่ปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามสัญญา ที่ปรึกษาต้องชำระค่าปรับวันละ ๕๐๐ บาท (ห้าร้อยบาทถ้วน) เว้นแต่กรณีที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเห็นชอบให้ขยายกำหนดเวลาแล้วเสร็จตามสัญญา

๑๒. รูปแบบการอ้างอิง การจัดทำบรรณานุกรม ตลอดจนการจัดพิมพ์รายงานการศึกษาวิจัย

ให้ที่ปรึกษาใช้รูปแบบการอ้างอิงตามระบบทูราเบียน (Turabian)

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

๑๓. หลักเกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการ

๑๓.๑ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาข้อเสนอโครงการของที่ปรึกษาเฉพาะรายที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติของที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัยตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ แล้วจึงพิจารณาคัดเลือกที่ปรึกษาที่ได้รับคะแนนในข้อเสนอด้านคุณภาพมากที่สุดและเสนอราคาหรือต่อรองราคาแล้วไม่เกินวงเงินงบประมาณของโครงการตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ในกรณีที่ที่ปรึกษาที่ได้รับคะแนนข้อเสนอด้านคุณภาพมากที่สุด แต่เสนอราคารวมเกินวงเงินงบประมาณของโครงการตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดและภายหลังจากการต่อรองราคาแล้วไม่สามารถให้ราคาภายในวงเงินงบประมาณที่กำหนดได้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาคัดเลือกที่ปรึกษาที่ได้รับคะแนนข้อเสนอด้านคุณภาพมากที่สุดในลำดับถัดไปที่เสนอราคารวมไม่เกินวงเงินงบประมาณของโครงการตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

ในกรณีที่มิมีที่ปรึกษาที่ได้รับคะแนนข้อเสนอด้านคุณภาพเท่ากัน สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาคัดเลือกจากข้อเสนอด้านราคา ซึ่งจะต้องเป็นราคาที่ต่ำกว่าและไม่เกินวงเงินงบประมาณของโครงการตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด และในกรณีที่ที่ปรึกษาทุกรายเสนอราคารวมเกินวงเงินงบประมาณของโครงการตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะดำเนินการต่อรองราคาโดยเรียงลำดับจากที่ปรึกษาที่ได้รับคะแนนข้อเสนอด้านคุณภาพสูงก่อน

๑๓.๒ เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอด้านคุณภาพและข้อเสนออื่นๆ จะพิจารณาข้อเสนอด้านคุณภาพและข้อเสนออื่น ๆ ของที่ปรึกษาเฉพาะรายที่มีคุณสมบัติและเอกสารครบถ้วนถูกต้อง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ๔ ประเด็น ดังนี้

(๑) องค์ประกอบและคุณสมบัติของที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัย (๑๐ คะแนน) พิจารณาจากวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และจำนวนบุคลากรที่ร่วมโครงการ

(๒) ประสบการณ์ของที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัย (๒๐ คะแนน) จะพิจารณาจากผลงานและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) วิธีการดำเนินงาน (๒๐ คะแนน) พิจารณาจากคุณภาพของข้อเสนอที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในโครงการ ขอบเขตของการศึกษา แนวความคิด ขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) รวมทั้งแผนการดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอน วิธีการ และผู้รับผิดชอบ และสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

(๔) ข้อเสนอพิเศษอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งที่ปรึกษาเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการศึกษาวิจัยของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (๑๐ คะแนน)

๑๔. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนากฎหมายรัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๗๖๔๙ หรือ ๐ ๒๑๔๑ ๗๖๘๑ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๑๕

ข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”

(Handwritten signatures and initials)

เอกสารแนบท้าย (เพิ่มเติม)
หลักเกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัย
เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”
(วงเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

๑๓. หลักเกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาข้อเสนอโครงการของที่ปรึกษาเฉพาะราย ที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติของที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัยตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ แล้ว โดยคัดเลือกจาก ผู้ยื่นข้อเสนอที่ผ่านเกณฑ์ด้านคุณภาพแล้ว จากนั้นจึงคัดเลือกจากรายที่ได้คะแนนรวมด้านคุณภาพและด้านราคามากที่สุด ในการพิจารณาผู้ชนะการยื่นข้อเสนอจะพิจารณาให้คะแนนน้ำหนัก และอัตราส่วน ดังต่อไปนี้

๑๓.๑ เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอด้านคุณภาพกำหนดสัดส่วนของน้ำหนักในการให้คะแนนเพื่อใช้ในการประเมินการพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอร้อยละ ๑๐๐ โดยต้องผ่านเกณฑ์คะแนนด้านคุณภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) คุณสมบัติของบุคลากร (ร้อยละ ๑๐)

- พิจารณาจากวุฒิการศึกษา
- พิจารณาจากประสบการณ์การทำงาน

(๒) ประสบการณ์ของที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัย (ร้อยละ ๒๐)

- จะพิจารณาจากผลงานและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย

(TOR) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) วิธีการดำเนินงาน (ร้อยละ ๖๐)

- พิจารณาจากคุณภาพของข้อเสนอที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในโครงการขอบเขตของการศึกษา แนวความคิด
- พิจารณาจากขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR)
- พิจารณาจากแผนการดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอน วิธีการ และผู้รับผิดชอบ และสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

(๔) ข้อเสนอพิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งที่ปรึกษาเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการศึกษาวิจัยของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (ร้อยละ ๑๐)

- พิจารณาจากเสนอเพิ่มเติม เช่น เพิ่มเติมจำนวนประเทศที่จะศึกษา เป็นต้น

/วิธีการประเมิน ...

พนมดง

พนมดง

3/

พนมดง

วิธีการประเมินและการให้คะแนน

(๑) คุณสมบัติของบุคลากร (ร้อยละ ๑๐)

โดยที่ปรึกษาจะต้องแสดงรายละเอียดคุณวุฒิการศึกษา ความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ของบุคลากรหลักของแต่ละคนที่รับผิดชอบโครงการ พร้อมเอกสารหลักฐานอ้างอิง โดยมีคะแนนรวมทั้งสิ้น ๑๐๐ คะแนน ซึ่งผู้ประเมินจะให้คะแนนแก่ผู้ยื่นข้อเสนอ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

- พิจารณาจากด้านประสบการณ์การทำงาน คะแนนรวมทั้งสิ้น ๖๐ คะแนน
- พิจารณาจากด้านวุฒิการศึกษาซึ่งเป็นสาขาวิชาเดียวกันกับที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด คะแนนรวมทั้งสิ้น ๔๐ คะแนน โดยพิจารณาให้คะแนนกับที่ปรึกษา จำนวน ๓ รายการ ดังนี้

(๑) ที่ปรึกษา/หัวหน้าโครงการ คุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านกฎหมาย หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และมีประสบการณ์การทำงาน ไม่น้อยกว่า ๕ ปี

ลำดับ	รายการ	ประสบการณ์ (ปี)	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	คะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน					
					ด้านประสบการณ์ (๓๐ คะแนน)				ด้านวุฒิการศึกษา (๒๐ คะแนน)	
					มากกว่า ๑๕ ปี	มากกว่า ๑๐ ปี	มากกว่า ๕ ปี	๕ ปี	ปริญญาเอก	ปริญญาโท
๑)	ที่ปรึกษา/ หัวหน้าโครงการ	๕	ปริญญาโท	กฎหมาย หรือ รัฐศาสตร์ หรือ รัฐประศาสนศาสตร์	๓๐ คะแนน	๒๕ คะแนน	๒๐ คะแนน	๑๕ คะแนน	๒๐ คะแนน	๑๐ คะแนน

พ.ท.ดร. ว.เดชา

..... / (๒) นักวิจัยหลัก ...

(๒) นักวิจัยหลัก จะต้องมีความรู้ระดับปริญญาโทขึ้นไป ทางด้านกฎหมายหรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์

ลำดับ	รายการ	ประสบการณ์ (ปี)	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน				
					ด้านประสบการณ์ (๑๕ คะแนน)			ด้านวุฒิการศึกษา (๑๐ คะแนน)	
					มากกว่า ๑๐ ปี	มากกว่า ๕ ปี	น้อยกว่า ๕ ปี	ปริญญาเอก	ปริญญาโท
๒)	นักวิจัยหลัก	๐	ปริญญาโท	กฎหมาย หรือ รัฐศาสตร์ หรือ รัฐประศาสนศาสตร์	๑๕ คะแนน	๑๐ คะแนน	๕ คะแนน	๑๐ คะแนน	๕ คะแนน

(๓) ผู้ช่วยนักวิจัย จะต้องมีความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทางด้านกฎหมายหรือรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์

ลำดับ	รายการ	ประสบการณ์ (ปี)	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	คะแนนเต็ม ๒๕ คะแนน				
					ด้านประสบการณ์ (๑๕ คะแนน)			ด้านวุฒิการศึกษา (๑๐ คะแนน)	
					มากกว่า ๑๐ ปี	มากกว่า ๕ ปี	น้อยกว่า ๕ ปี	ปริญญาโท	ปริญญาตรี
๓)	ผู้ช่วยนักวิจัย	๐	ปริญญาตรี	กฎหมาย หรือ รัฐศาสตร์ หรือ รัฐประศาสนศาสตร์	๑๕ คะแนน	๑๐ คะแนน	๕ คะแนน	๑๐ คะแนน	๕ คะแนน

/(๒) ประสบการณ์ ...

พจนนิต ใจใส

ร.ร.

พจนนิต

(๒) ประสพการณ์ของที่ปรึกษาและคณะผู้วิจัย (ร้อยละ ๒๐)

จะพิจารณาจากผลงานและประสพการณ์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่ปรึกษาจะต้องแสดงรายละเอียดผลงานและประสพการณ์ พร้อมเอกสารหลักฐานอ้างอิง เช่น หนังสือรับรองผลงาน สำเนาสัญญาของโครงการที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา เป็นต้น

ผลงานของที่ปรึกษา ที่ปรึกษามีผลงานการจ้างที่ปรึกษาด้านการศึกษาวิจัยทางด้านกฎหมายและเป็นผลงานที่เป็นคู่สัญญาโดยตรงกับหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานเอกชนที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเชื่อถือ หรือเคยเป็นคู่สัญญากับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (ร้อยละ ๒๐)

เกณฑ์การพิจารณาที่ให้คะแนน	คะแนน
๑) ผลงานของที่ปรึกษา ในวงเงินตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป จำนวน ๓ ผลงาน/โครงการ ขึ้นไป	๑๐๐
๒) ผลงานของที่ปรึกษา ในวงเงินตั้งแต่ ๕๐๐,๐๐๐ - ๙๙๙,๙๙๙ บาท จำนวน ๓ ผลงาน/โครงการ	๘๐
๓) ผลงานของที่ปรึกษา ในวงเงินน้อยกว่า ๔๙๙,๙๙๙ บาท	๖๐

(๓) วิธีการดำเนินงาน (ร้อยละ ๖๐)

- พิจารณาจากคุณภาพของข้อเสนอที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในโครงการขอบเขตของการศึกษา และแนวความคิด
- พิจารณาจากขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR)
- พิจารณาจากแผนการดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอน วิธีการ และผู้รับผิดชอบ และสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

(๓.๑) พิจารณาจากคุณภาพของข้อเสนอที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในโครงการขอบเขตของการศึกษา แนวความคิด (ร้อยละ ๒๐)

เกณฑ์การพิจารณาที่ให้คะแนน	คะแนน	วิธีการประเมิน
๑) แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ (๑) เนื้อหาของโครงการฯ (๒) แบ่งเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่หรือเป็นรายบท (๓) ขอบเขตของการศึกษา (๔) แนวคิดที่ศึกษาได้อย่างครบถ้วน	๑๐๐	ผู้ประเมิน (คณะกรรมการดำเนินการจ้างฯ) จะพิจารณาจากเอกสารข้อเสนอการศึกษาวิจัยตามที่ที่ปรึกษาฯ ได้ยื่นข้อเสนอมา
๒) แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ตามข้อ ๑) ได้ ๓ หัวข้อ	๘๐	
๓) แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ตามข้อ ๑) ได้ ๒ หัวข้อ	๖๐	
๔) แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ตามข้อ ๑) ได้ ๑ หัวข้อ	๔๐	
๕) ไม่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ตามข้อ ๑)	๐	

พิภพอนันต์ ๙ ๒๕๖๑

/(๓.๒) พิจารณา ...

วิศ

วิศ

(๓.๒) พิจารณาจากขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) (ร้อยละ ๒๐)

เกณฑ์การพิจารณาที่ให้คะแนน	คะแนน	วิธีการประเมิน
๑) แสดงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) ได้ตรงประเด็นและครบถ้วน	๑๐๐	ผู้ประเมิน (คณะกรรมการดำเนินการจ้างฯ) จะพิจารณาจากเอกสารข้อเสนอการศึกษาวิจัยตามที่ที่ปรึกษาฯ ได้ยื่นข้อเสนอมา
๒) แสดงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) ได้ตรงประเด็นบางส่วน	๕๐	
๓) แสดงขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกับขอบเขตของงานจ้างที่ปรึกษาหรือไม่มีข้อมูล	๐	

(๓.๓) พิจารณาจากแผนการดำเนินการที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอน วิธีการ และผู้รับผิดชอบและสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด โดยนำเสนอแนวคิด แผนการดำเนินงาน และวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับขอบเขตของงานจ้างที่ปรึกษา พร้อมกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม (ร้อยละ ๒๐)

เกณฑ์การพิจารณาที่ให้คะแนน	คะแนน	วิธีการประเมิน
๑) แสดงรายละเอียดแนวคิด แผนการดำเนินงาน และวิธีการปฏิบัติสอดคล้องกับขอบเขตของงานจ้างที่ปรึกษาตรงประเด็น และมีผู้รับผิดชอบชัดเจนและสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ได้อย่างชัดเจนและครบถ้วน	๑๐๐	ผู้ประเมิน (คณะกรรมการดำเนินการจ้างฯ) จะพิจารณาจากเอกสารข้อเสนอการศึกษาวิจัยตามที่ที่ปรึกษาฯ ได้ยื่นข้อเสนอมา
๒) แสดงรายละเอียดแนวคิด แผนการดำเนินงาน และวิธีการปฏิบัติสอดคล้องกับขอบเขตของงานจ้างที่ปรึกษาตรงประเด็น และมีผู้รับผิดชอบและสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด เพียงบางส่วน	๕๐	
๓) แสดงรายละเอียดแนวคิด แผนการดำเนินงานและวิธีการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับขอบเขตของงานจ้างที่ปรึกษาหรือไม่มีข้อมูล	๐	

/(๔) ข้อเสนอ ...

Handwritten signatures and initials:
[Signature] [Signature] [Signature] [Signature]

(๔) ข้อเสนอพิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งที่ปรึกษาเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการศึกษาวิจัยของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (ร้อยละ ๑๐)

- โดยที่ปรึกษาได้ข้อเสนอพิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนด ซึ่งที่ปรึกษาเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการศึกษาวิจัยของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาจากเสนอเพิ่มเติม ตัวอย่างเช่น เพิ่มเติมจำนวนประเทศที่จะศึกษา เป็นต้น

เกณฑ์การพิจารณาที่ให้คะแนน	คะแนน	วิธีการประเมิน
๑) เพิ่มเติมจำนวนประเทศที่จะศึกษา จำนวน ๒ ประเทศ ขึ้นไป	๑๐๐	ผู้ประเมิน (คณะกรรมการดำเนินการจ้างฯ) จะพิจารณาจากเอกสารข้อเสนอการศึกษาวิจัย ตามที่ที่ปรึกษาฯ ได้ยื่นข้อเสนอมา ตัวอย่างเช่น เพิ่มเติมจำนวนประเทศที่จะศึกษา เป็นต้น
๒) เพิ่มเติมจำนวนประเทศที่จะศึกษา จำนวน ๑ ประเทศ	๕๐	
๓) ที่ปรึกษาไม่มีข้อเสนอพิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ กำหนด	๐	

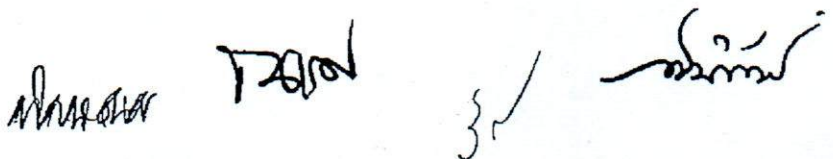
๑๓.๒ เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอด้านราคา กำหนดสัดส่วนของน้ำหนักในการให้คะแนน เพื่อใช้ในการประเมินการพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอ ร้อยละ ๑๐๐ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้

เกณฑ์การพิจารณาที่ให้คะแนนด้านราคา	คะแนน
๑) ผู้เสนอราคาต่ำสุด	๑๐๐
๒) ผู้เสนอราคารายอื่นลำดับรองลงมาจะได้คะแนนตามสัดส่วน คิดจากสูตรการคำนวณ ดังนี้ $100 - \left(\frac{(\text{ราคาของผู้เสนอรายอื่น} - \text{ราคาของผู้เสนอราคาต่ำสุด})}{\text{ราคาของผู้เสนอราคาต่ำสุด}} \times 100 \right) = \dots \text{คะแนน}$	

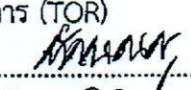
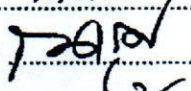
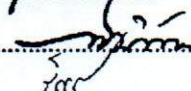

๑๓.๓ การคิดคะแนนรวมด้านคุณภาพและด้านราคา

คะแนนด้านคุณภาพและด้านราคามีคะแนนเต็มรวม ๑๐๐ คะแนน โดยมีอัตราส่วนระหว่างคะแนนรวมด้านคุณภาพและด้านราคา ดังนี้

- (๑) คะแนนด้านคุณภาพ ร้อยละ ๘๐
- (๒) คะแนนด้านราคา ร้อยละ ๒๐

ตารางแสดงวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรและรายละเอียดค่าใช้จ่ายการจ้างที่ปรึกษา

๑. ชื่อโครงการ โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”
๒. หน่วยงานเจ้าของโครงการ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนากฎหมายรัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๓. วงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๔. วันที่กำหนดราคากลาง (ราคาอ้างอิง) ณ วันที่ ๓ เม.ย. ๒๕๖๗
เป็นเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าตอบแทนบุคลากร ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ๕.๑ ประเภทที่ปรึกษา สาขากฎหมาย หรือสาขาวิจัยและประเมินผล หรือสาขาการบริหารและพัฒนาองค์กร หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์
- ๕.๒ คุณสมบัติที่ปรึกษา .
- (๑) หัวหน้าโครงการ จำนวน ๑ คน มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป ทางด้านกฎหมาย หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และมีประสบการณ์ด้านการศึกษาวิจัย มาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๕ ปี
- (๒) นักวิจัยหลัก จำนวน ๑ คน มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป ทางด้านกฎหมาย หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์
- (๓) ผู้ช่วยวิจัย จำนวน ๒ คน มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทางด้านกฎหมาย หรือรัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์
- (๔) ผู้ประสานงาน จำนวน ๑ คน มีคุณวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ขึ้นไป
- ๕.๓ จำนวนที่ปรึกษา (อย่างน้อย) ๔ คน
๖. ค่าใช้จ่ายตรง (ค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากค่าใช้จ่ายบุคลากร) ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๗. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่างประเทศ (ถ้ามี) บาท
๘. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ บาท
๙. รายชื่อผู้รับผิดชอบกำหนดราคากลาง/ค่าใช้จ่าย/ดำเนินการ/ขอบเขตการดำเนินการ (TOR)
- (๑) นางสาวทัศนภร ลิกษะไชย ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
- (๒) นายณเรศ บัวเกศ ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนากฎหมายรัฐธรรมนูญ
- (๓) นายเจนวิวัฒน์ ต้องประสงค์ นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
- (๔) นางสาวรัญญ์วรัตน์ โพธิ์ชัย นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ

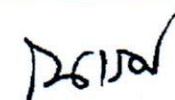

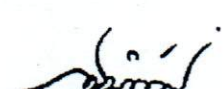

ตารางแสดงวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรและรายละเอียดค่าใช้จ่ายการจ้างที่ปรึกษา

๑๐. ที่มาของการกำหนดราคากลาง (ราคาอ้างอิง)

- (๑) หลักเกณฑ์การกำหนดราคากลางการจ้างที่ปรึกษา ตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 ด่วนที่สุด ที่ นร.๑๕๐๖/ว ๑๒๘ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ เรื่อง หลักเกณฑ์ราคากลางการจ้างที่ปรึกษา
- (๒) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๓) ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๔) แนวทางการจ้างที่ปรึกษา ตามหนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ
 ภาครัฐ ที่ กค (กวจ) ๐๔๐๕.๓/ว ๑๒๐๓ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๕ เรื่องแนวทางการจ้างที่ปรึกษา
- (๕) ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เรื่อง แนวทางหลักเกณฑ์ราคากลางสนับสนุนทุนอุดหนุน
 การวิจัยในภาครัฐและเอกชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
 การทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒
- (๖) ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ
 พ.ศ. ๒๕๔๙ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๕)

ตารางการจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินโครงการ

โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕” (เงินงบประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

รายการ	วุฒิการศึกษา	สาขา	ประสบการณ์	จำนวน	หน่วย	จำนวน (เดือน)	คำนวณราคากลาง				หมายเหตุ		
							Basic salary (บาท)	อัตราคูณ ค่าตอบแทน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	วงเงินรวม (บาท)			
ค่าใช้จ่ายบุคลากร													
บุคลากรหลัก													
๑.	ที่ปรึกษา/หัวหน้าโครงการ	ปริญญาโท	กฎหมาย/รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์	๕	๑	คน	๑๒	๓๑,๓๐๐	๑.๗๖		๖๖๑,๐๕๖		
๒.	นักวิจัยหลัก	ปริญญาโท	กฎหมาย/รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์	๕	๑	คน	๑๒	๒๕,๐๐๐	๑.๗๖		๕๒๘,๐๐๐		
บุคลากรสนับสนุน													
๑.	ผู้ช่วยนักวิจัย	ปริญญาตรี	กฎหมาย/รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์	-	๑	คน	๑๒	๙,๒๐๐			๑๑๐,๔๐๐		
๒.	ผู้ช่วยนักวิจัย	ปริญญาตรี	กฎหมาย/รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์	-	๑	คน	๑๒	๙,๒๐๐			๑๑๐,๔๐๐		
๓.	ผู้ประสาน	ปวช. ขึ้นไป	-	-	๑	คน	๑๒	๗,๕๑๒			๙๐,๑๔๔		
										วงเงินรวม	๑,๕๐๐,๐๐๐		
ค่าใช้จ่ายตรง													
ค่าจัดทำรายงาน													
๑.	ขั้นต้น						๘				๑,๐๐๐	๘,๐๐๐	
๒.	ขั้นกลาง						๘				๒,๐๐๐	๑๖,๐๐๐	
๓.	ขั้นร่างสมบูรณ์						๘				๒,๕๐๐	๒๐,๐๐๐	
๔.	ขั้นสมบูรณ์						๘				๓,๐๐๐	๒๔,๐๐๐	
๕.	ฉบับสมบูรณ์						๒				๓,๐๐๐	๖,๐๐๐	
ค่าจัดประชุมและสัมมนา (ประมาณ ๕๐ คน) (กรณีสถานที่เอกชน)													
	ค่าที่พัก						๘	คน			๗๕๐	๖,๐๐๐	กรณีพักคู่
	ค่าอาหาร						๕๐	คน			๖๐๐	๓๐,๐๐๐	กรณีไม่ครบมือ
	ค่าอาหารว่าง/เครื่องดื่ม						๕๐	คน			๕๐	๒,๕๐๐	
	ค่าเช่าห้องประชุม						๑	ห้อง			๒๕,๐๐๐	๒๕,๐๐๐	
	ค่าเอกสารประกอบการประชุม						๕๐	ชุด			๒๐๐	๑๐,๐๐๐	
	ค่าเช่าอุปกรณ์ต่าง ๆ (เหมาจ่าย)											๑๕,๕๐๐	
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง/ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ													
๑.	ค่าแปลเอกสารต่างประเทศ (เหมาจ่าย)											๓๖๐,๐๐๐	
๒.	ค่าเดินทาง (เหมาจ่าย)						๘	คน			๑๒,๐๐๐	๙๖,๐๐๐	
๓.	ผู้ทรงคุณวุฒิ						๓	คน			๑๕,๐๐๐	๔๕,๐๐๐	
๔.	ค่าถ่ายเอกสาร (เหมาจ่าย)						๑๒	เดือน			๓,๐๐๐	๓๖,๐๐๐	
										วงเงินรวม	๕๐๐,๐๐๐		
										ค่าใช้จ่ายบุคลากร + ค่าใช้จ่ายตรง	๒,๐๐๐,๐๐๐		
										เป็นเงินจำนวน	๒,๐๐๐,๐๐๐		

ข้อปฏิบัติสำหรับที่ปรึกษาในการยื่นข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัย
เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕”
.....

๑. เอกสารข้อเสนอโครงการ จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนาอีก ๔ ชุด และเอกสารอื่นๆ ที่ใช้ประกอบการยื่นข้อเสนอโครงการ จะต้องระบุถ้อยคำว่า “ขอรับรองว่าถูกต้องและเป็นความจริงทุกประการ” แล้วให้หัวหน้าโครงการลงชื่อรับรองได้ข้อความดังกล่าวทุกแผ่น

๒. ให้จัดทำหนังสือนำส่งข้อเสนอโครงการ ถึงประธานกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก โดยในหนังสือนำส่งดังกล่าวจะต้องให้อธิการบดีหรือผู้มีอำนาจลงนามในสถานะที่ปรึกษาที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับ ศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษา กระทรวงการคลัง เป็นผู้ลงนาม และสามารถส่งได้เพียง ๑ ข้อเสนอเท่านั้น

๓. ข้อเสนอโครงการที่ประสงค์จะยื่นต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕ ชุด ตามข้อ ๑ ให้ดำเนินการตามข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) ข้อ ๑๐ รวมไว้ในซองเดียวกัน และจำหน่ายซองถึงประธานกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก โครงการการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕” ให้ชัดเจน ส่งไปยังกลุ่มงานพัสดุ สำนักบริหารกลาง ชั้น ๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐ โดยให้ใส่วงเล็บมุมของด้านล่างขวาวว่า “ข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัย”

๔. กำหนดส่งข้อเสนอโครงการ ภายในวันศุกร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ และในกรณีที่ส่งเอกสารข้อเสนอโครงการทางไปรษณีย์ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะยึดวันที่ประทับตราไปรษณีย์เป็นวันส่งข้อเสนอโครงการและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญขอสงวนสิทธิ์ไม่รับพิจารณาข้อเสนอโครงการที่ส่งให้สำนักงานฯ ภายหลังจากวันดังกล่าว

๕. ส่งเอกสารแสดงผลงานและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดการศึกษาวิจัย (TOR) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่ปรึกษาจะต้องแสดงรายละเอียดผลงานและประสบการณ์ พร้อมเอกสารหลักฐานอ้างอิง เช่น หนังสือรับรองผลงาน สำเนาสัญญาของโครงการที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นไปตามเอกสารแนบท้าย (เพิ่มเติม) หลักเกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพบังคับของแนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๕” (วงเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท)
